

УДК 94:329.272(410):323.39(71)]"185"

DOI: <http://doi.org/10.17721/2524-048X.2019.14.73-82>

Михайло Запотоцький, аспірант

Львівський національний університет імені Івана Франка

Львів, Україна

БРИТАНСЬКИЙ “ІМПЕРСЬКИЙ ФЕДЕРАЛІЗМ” У ВІЗІЯХ КАНАДСЬКИХ “ЛОЯЛІСТІВ” КІНЦЯ ХІХ СТ.

Анотація. Стаття присвячена баченню канадських політичних еліт концепції британського “імперського федералізму”, що резонансно постала у британській імперії в другій половині ХІХ ст. Дана концепція з’явилася у колах британських політиків й громадських діячів та в перспективі мала являти собою федеративний союз між Великою Британією та колоніями. Канада, яка вже на той час була повноцінним державним утворенням, запропонувала власну візію на дану проблематику. Канадські політичні еліти, серед яких найбільше було прихильників тісних стосунків із Великою Британією (т. зв. “лоялісти”), висловлювали широку підтримку британській короні та тісному союзу із Метрополією. В даній статті автор звертає увагу на поняття “імперського федералізму” та його витоки, висвітлює бачення основних політичних постатей Канади, що висловлювались стосовно імперської федерації, акцентує увагу на дискусіях щодо візії майбутнього союзу канадських політичних діячів. Окремо проаналізовано колоніальні конференції кінця ХІХ ст., котрі стали майданчиком для вирішення загальноімперських проблем. Вони дали можливість канадським “лоялістам” висловити власну позицію стосовно механізму діяльності імперської федерації в майбутньому.

Ключові слова: імперська федерація, політичні еліти, “лоялісти”, ліга, Канада, домініон, колоніальні конференції.

У другій половині ХІХ ст. у британській колоніальній імперії відбувалися трансформаційні процеси, котрі були пов’язані зі зміною політичного статусу британських колоній. У першу чергу йдеться про Канаду, котра 1867 р. отримала статус домініону та набула ознак самостійного державного утворення [3, с. 67]. Сам політичний устрій, що склався у Канаді, для багатьох політичних діячів Великої Британії та інших британських колоніальних утворень на той момент був прикладом ідеальної політичної системи, де одночасно представлені інтереси центру, тобто Метрополії, та прагнення провінції – колишніх канадських окремих колоній. В британському політикумі виникла ідея створення імперської федерації, що полягала в запровадженні такого механізму зв’язків між Великою Британією та колоніями, який би міг, по-перше, зберегти єдність Метрополії зі своїми колоніями, а, по-друге, врахувати інтереси самих колоній. Ідея імперської федерації була зумовлена

зміною розстановки сил на геополітичній арені в другій половині XIX ст., що було пов'язано зі збільшенням впливу США та Німеччини у міжнародній політиці [4, с. 88]. Таким чином, Велика Британія шукала різні механізми задля оптимізації функціонування своєї колоніальної системи та збереження провідного місця у міжнародних відносинах. У той же час, канадські політичні еліти, мали власну візію на проблему “імперського федералізму”, котра здебільшого співпадала з британським баченням.

Канадська позиція щодо “імперського федералізму” супроводжувалася корективами певних аспектів функціонування майбутньої федерації, що знайшло відображення у підходах канадських політичних еліт, які провокували суспільну дискусію, створювали політичні товариства, були делегатами різноманітних імперських політичних заходів. Тому канадське бачення імперського федералізму можна, закономірно, вважати позитивним, адже політики, котрі висловлювались щодо створення федерації, бачили в цьому для Канади вигоду. Ці вище зазначені ідеї резонансно обговорювали в кулуарах представники канадських політичних еліт і владні верхівки інших колоній після 1867 р.

У процесі дослідження було поставлено наступні завдання: розглянути ідею британського імперського федералізму та його генезу; проаналізувати погляди канадських “лоялістів” у другій половині XIX ст. стосовно ідеї британського “імперського федералізму”; охарактеризувати позиції провідних політиків Канади в процесі дискусій навколо концепції імперського федеративного союзу під час колоніальних конференцій кінця XIX ст.

Проблематика створення британської імперської федерації практично не досліджена в українській історіографії, тому для сучасного українського наукового середовища та суспільства дана тематика по-особливому важлива, адже на часі процес європейської інтеграції, котрий потребує ґрунтовного академічного вивчення історії західного світу. Деяких аспектів цієї теми торкався Іван Яковюк у публікації “*Концепція ”імперського федералізму” та її роль у модернізації Британської імперії*” [8], яка була розглянута у контексті політико-правової дисципліни – історії держави і права, оскільки автор є доктором юридичних наук. Російська історіографія має дещо більші напрацювання: дослідники Євгенії Ковальова [4], Єлизавета Саукова [6], Катерина Симоненко [7], Марина Глеб [1] та ін. висвітлюють поняття концепції “імперського федералізму”, його генези й інтерпретацій політиками. Серед західної історіографії слід виокремити праці Майкла Барджеса [9] та Гая Макліна [13], які присвячені ідеї британського федералізму та руху за

імперську федерацію в Канаді відповідно. Оскільки дана проблематика недостатньо досліджена в історіографії, в основу написання статті було покладено широку джерельну базу.

Фундаментом для написання даної статті послужили матеріали імперських конференцій 1887 [17] та 1894 рр. [18], правила та принципи канадської філії Ліги імперської федерації [16], журнали Ліги імперської федерації [10], публічні виступи канадських політичних діячів [10,14]. Також слід виокремити працю С. Флемінга [11], котрий запропонував власну візію на проблематику канадсько-британських відносин.

У 1884 р. в Лондоні було створено Лігу імперської федерації, що взяла собі на озброєння ідею “імперського федералізму”, котра була спрямована на забезпечення єдності британської імперії [12]. До Ліги входили відомі на той час британські громадські та політичні діячі. Вони запропонували переформатувати британську колоніальну імперію на федеративних засадах. Лондонська структура пропагувала створення єдиного парламенту, куди мали б доступ представники провінцій, тобто колоніальних структур. Імперський парламент мав би займатися питаннями зовнішньої політики, армією, флотом та колоніальною проблематикою. Натомість у компетенцію місцевих законодавчих органів перейшли б питання локального характеру, такі як: поліція, освіта, внутрішні колоніальні справи. Також, Ліга пропонувала створення центрального апеляційного суду, де б суб’єкти федерації могли оскаржити будь-яке судове рішення та вільну торгівлю між колоніями та метрополією [15, р.17]

Ліга мала філію і в Канаді, котра діяла у Торонто та практично віддзеркалювала позицію Ліги імперської федерації й працювала на зміцнення позиції імперської ідеї в Канаді. Завданням філії було об’єднати колонії та “країну-Мати”, зберегти єдність Імперії, підвищити практичну ефективність її діяльності, налагодити механізм обміну ресурсами між її складовими, запобігти розпаду Імперії [16].

Саме вищезгадана Ліга була ініціатором скликання Першої колоніальної конференції 1887 р [1, с. 69], на якій мали обговорити важливі питання домініонів і колоній задля оптимізації їхньої роботи та інтеграції їх у федеративну систему колоніальної британської імперії. Конференція була приурочена до 50-ї річниці правління Королеви Вікторії (1837–1901) та стала майданчиком для втілення в життя тих ідей, котрі висувала Ліга імперської федерації. Саму реалізацію ідей Ліги можна назвати половинчастою, адже ініціатива щодо створення імперського парламенту не була втілена у життя.

Від Канади на колоніальній конференції 1887 р. були присутні Александр Кемпбел та Сендорф Флемінг. Перший був лейтенант-губернатором Онтаріо, а другий – відомим канадським інженером та ініціатором створення Тихоокеанської залізниці в Канаді і з'єднання Канади та Британії телеграфним кабелем. Основними проблемами, які обговорювались на конференції були: оборонне питання, проблема комунікацій (телеграфний зв'язок між Канадою та Австралією), а також питання торгівлі [17]. Саме ці питання яскраво відображають позицію Канади щодо союзу із Великою Британією

Сер Александр Кемпбел на конференції виступав як “скептичний консерватор”. В контексті оборонного питання Кемпбел зачитав доповідь, в якій, по-перше, виступив за тісний союз із Великою Британією, а, по-друге, критикував її за пасивність та індиферентність щодо канадського домініону. Його скептицизм проявлявся прихильністю до Метрополії, а також скептичним, а навіть подекуди критичним ставленням до Великої Британії. Під час звіту лейтенант-губернатор висловив подяку канадській владі за те, що їхні війська добре підготовані та оснащені, але розкритикував Метрополію за пасивне ставлення до оборони Канади: зокрема політик стверджував, що за останні 20 років домініону було надано тільки один фрегат у поганому стані, Велика Британія не забезпечувала свій домініон військовими кадрами, а солдати виховувались Канадою за власні кошти [17]. Дійсно, ще з 1869 р. Велика Британія самоусунулась від оборонних питань у цьому домініоні. Саме в цей рік з Канади та Нової Зеландії було виведено війська і Лондон не займався проблемою оборони домініону. Це було пов'язано із позицією ліберального уряду Вільяма Гладстона, котрий на практиці проводив помірковані реформи та намагався дистанціюватися від справ колоній [4, с. 88]. Є. Саукова стверджує, що таким чином Британія намагалася заощадити власні ресурси та не витратити кошти на проблеми колоній [6, с. 140]. Натомість британський уряд стверджував, що без військової підтримки та присутності колонії швидше досягнуть самостійності [2, с. 24]. Цей процес прийнято називати “імперською панікою”, адже жителям колоній було страшно за свою долю без військ Імперії [4, с. 88].

Ще одним яскравим представником канадського “скептичного консерватизму” щодо Великої Британії слід вважати Сендфорда Флемінга, котрий виступав за підтримання тісного зв'язку із Великою Британією. Про це свідчить його праця, яка була видана в 1884 р. під назвою “*Англія та Канада*” [11]. У даній публікації автор висунув власне бачення, як мають виглядати зв'язки між Великою Британією та Канадою.

Його скептицизм проявлявся у тезі про те, що Велика Британія дивиться на колонії, як на джерело отримання прибутків, але з іншого боку він говорить про прихильність до “землі-Матері” з надією на майбутнє [11, р. 421]. Інженер наполягав на реформуванні старої колоніальної системи, наголошуючи на тому, що вона своє вже віджила. На його думку, задля збереження цілісності Імперії потрібно створити загальноімперське законодавство, котре б одночасно регулювало проблеми Метрополії та колоній [11, р. 422-423]. Як і більшість канадських політичних еліт, Сендфорд Флемінг наполягав на створенні імперського парламенту, де були би представлені політичні діячі із всіх колоній, таким чином, запропонувавши механізм функціонування імперської федерації. Дана ідея знайшла собі альтернативу у Колоніальних конференціях, але втілена у життя не була. На мою думку, це пов’язано з британською імперською расовою ідеєю, котра панувала в політичних колах наприкінці XIX ст. Вона проявлялася в міфі про “тягар білої людини” [5] номінальним автором котрого помилково вважається англійський поет і прозаїк Редьярд Кіплінг. Він писав про тягар американців взяти на себе відповідальність за проблеми Філіппін, котрі потрапили до США після іспано-американської війни на Кубі 1898 р. Багато британських імперіалістів використовували ці рядки як расистські і говорили, що біла людина має місію панувати над негроїдною чи іншими расами. Під впливом цієї концепції, самого парламенту для всіх британських колоній створено не було, адже жителі деяких із них не були представниками білої раси. Флемінг говорив, що для канадця Британія має бути домівною, а Атлантичний океан є ланкою спілкування. Ця фраза була вжита не даремно, адже саме телеграфним кабелем за ініціативи Флемінга було з’єднано Велику Британію та Канаду. На думку Флемінга, Імперська федерація – це спільне ціле, де кожен має свої обов’язки та функції. Цей союз мав бути закритим, а основним чинником єднання мала б стати англійська мова. Остання, на думку Флемінга, є засобом досягнення бажаних результатів у загальних інтересах людства. Флемінг стверджував, що Канада зобов’язана зберігати вірність Великій Британії і запевняв, що перша є невід’ємною складовою Імперії [11, р. 424-428].

Наступна колоніальна конференція відбулась влітку 1894 р. в Канаді. Під час конференції знайшлося місце обговоренню питання Імперської Федерації. 12 липня 1894 р. під час виступу представників канадської філії Ліги імперської федерації, діячі цієї структури виголосили підтримку Британській короні та тісному союзу із Великою Британією: *“Ліга імперської федерації в Канаді прагнула скористатися першою можливістю, яка дозволила б висловити своє*

задоволення на конференції в Оттаві, і вітати в якості прихильників імперської єдності делегатів з усієї імперії. Ліга не може не висловити своїх привітань з дивовижним кроком, який був зроблений для досягнення таким чином більш тісного союзу...” [18]. Діячі Ліги запевняли, що такого роду конференції за участі Метрополії та колоній будуть сприяти тіснішій співпраці та є кроком вперед до створення імперської федерації. На їхню думку створення спільного імперського парламенту є наступним кроком після скликання імперських конференцій, котрі на той момент заміняли постійний діючий законодавчий орган [18].

Ідея імперської федерації мала також і публічну форму вираження. Популярними в цей час стали публічні виступи із запропонованої проблематики. Одна із таких промов відбулася 18 листопада 1884 р. у Монреалі перед представниками Літературного університетського товариства однойменного університету. Автором доповіді на тему “Федерація імперії” [14] став юрист, член канадської філії Ліги імперської федерації Арчибальд Макгоун. У промові політик чітко висловив позицію стосовно федеративного об’єднання із Великою Британією, що проявлялася у позиції створення центрального парламенту, котрий би займався відносинами з різними частинами британської імперії, ратифікацією постанов локальних колоніальних парламентів, проблемою армії та флоту, а також питаннями дипломатії та консульства [14]. Макгоун стверджував, що канадський парламент в силу тих обставин, котрі склалися в середині Канади, буде продовжувати виконувати свої повноваження в тих рамках, котрі визначені законодавством [14]. Арчибальда Макгоуна можна вважати автором концепції міжконтинентальної єдності, тобто тісної співпраці Канади не тільки з Англією, але з рештою країн Європи, зокрема Францією, котра, на його думку, зробила вагомий внесок в історію самої Канади: “ми не хочемо закриватись від спілкування з континентом, з якого прийшли наші предки, але для цього потрібно зберегти тісні і дружні стосунки та перейняти найкращі традиції європейської цивілізації” [14].

Також після Першої колоніальної конференції у 1889 р. канадська філія Ліги імперської федерації у своєму щомісячному журналі опублікувала інтерв’ю з отцем Джорджом Монро Грантом, котрий був одним із ініціаторів створення канадської конфедерації й посідав пост ректора Королівського коледжу в м. Кінгстон (1877-1902). На думку Дж. М. Гранта, союз у формі імперської федерації має спочатку бути між Великою Британією та Канадою, адже інші колоніальні утворення ще не пройшли усіх шаблів політичної

еволюції. Отець стверджував, що саме Канада пройшла всі щаблі політичного розвитку від колонії до домініону, і тому саме вона мала б первинно претендувати на федеративний союз із Великою Британією. Для решти колоній Дж. М. Грант пропонував приєднатись до союзу тільки тоді, коли вони стануть зрілими політичними суб'єктами. На його думку, така еволюція може відбутись за умови агітації політичних еліт. Саме тоді суспільство стане зрілим і забажає політичної еволюції [10].

Концепція імперської федерації у другій половині XIX ст. стала реакцією на застарілу колоніальну систему Великої Британії, котра вимагала оновлення та оптимізації своєї роботи. Дана ідея мала геополітичний характер, адже була результатом втрати Великою Британією панівного місця у світовій колоніальній системі та бажанням повернути колишні позиції. Візія канадських “лоялістів” стосовно концепції британського “імперського федералізму” є тим наочним прикладом, котрий демонструє відношення канадських політиків до Великої Британії наприкінці XIX ст. Самі ж політики спробували викристалізувати місце Канади в даному політичному утворенні. Дискусії, зустрічі та заходи були тими формами, котрі продукували суспільну дискусію в Канаді наприкінці XIX ст. Більшість представників політичних еліт прихильно ставилися до Метрополії та бачили Канаду надалі в системі британського імперіалізму. Але їхні позиції також пронизувались скептицизмом і критицизмом щодо британської корони, що супроводжувалося внесенням власних коректив у проект майбутньої федеральної колоніальної системи.

Список використаних джерел та літератури:

1. Глеб М. В. Британская имперская идея во второй половине XIX века: основные направления и динамика развития / М. В. Глеб // Белорусский журнал международного права и международных отношений. – 2003. – № 2. – С. 65–70.
2. Грудзинский В.В. На повороте судьбы: Великая Британия и имперский федерализм (последняя треть XIX – первая четверть XX вв.) / В. В. Грудзинский. – Челябинск, 1996. – 312 с.
3. Запотоцький М.М. Акт про Британську Північну Америку 1867 р.: ухвалення й основні положення / М.М. Запотоцький // Гілея: науковий вісник. – К., 2019. – Вип. 142 (№ 3). – Ч. 1. Історичні науки. – С. 64–67.
4. Ковалева Е. Г. Имперская проблематика в Британии в 80-е годы XIX века / Е. Г. Ковалева // Альманах современной науки и образования. – Воронеж: Издательство «Грамота». – 2009. – № 1 (20), часть 2. – С. 88–90.
5. Полюхович О. В. «Тягар білої людини» в XXI ст.: мазохізм чи спокутування вини?! / О. В. Полюхович // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – 2015. – Випуск 26. – С.188–190.
6. Саукова Е.С. Лига имперской федерации: «новый империализм» и австралийский федерализм (1884–1887) / Е. С. Саукова // Политические культуры на Востоке и Западе:

взгляд из Сибири : Всерос. науч. конф. Иркутск, 15 мая 2015 г. : материалы / [редкол.: с . И. Кузнецов [и др.]]. –Иркутск: Изд-во ИГУ, 2015. – С. 140–144.

7. Симоненко Е.С. Канада и Великобритания: опыт имперской оборонной интеграции (конец XIX–начало XX в.) / Е. С. Симоненко. – Владивосток: Издательство Дальневосточного университета, 2010. – 236 с.

8. Яковюк В. І. Концепція «імперського федералізму» та її роль у модернізації Британської імперії / В. І. Яковюк // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол.: Ю. Г. Барабаш та ін. – Х. : Право. – 2014. – Вип. 28. – С. 95–103.

9. Burgess M. The British Tradition of Federalism [Text] / M. Burgess. – Madison: Dickinson ; L. : Leicester, 1995. – XII. – 197 p.

10. Grant G. M. The case for Canada. [Electronic resource] / Internet Archive. Mode of Access::https://archive.org/stream/caseforcanada00impe/caseforcanada00impe_djvu.txt (Last Access: 29.08.2019)

11. Fleming S. England and Canada / S. Fleming. – Montreal: Dawson brothers, publishers, 1884. – 449 p.

12. Imperial Federation League in Canada: rules and constitution. [Electronic resource] / Internet Archive. Mode of Access: https://archive.org/stream/cihm_07501/cihm_07501_djvu.txt (Last Access 26.08.2019)

13. Maclean, G. R. The Imperial Federation Movement in Canada 1884–1902: PhD thesis. Durham : Duke Univ, 1958. – 826 p.

14. McGoun Arch. Federation of the Empire. [Electronic resource] / Internet Archive. Mode of Access: https://archive.org/stream/cihm_09487/cihm_09487_djvu.txt (Last Access: 28.08.2019)

15. Morris, Edward E. Morris. Imperial federation: a lecture for the Victorian Branch of the Imperial Federation League 28 Aug 1885. – Melbourne: Victorian Review, 1885. – 23 p.

16. Principles and rules of the Toronto branch on the Imperial federation league in Canada. [Electronic resource] / Internet Archive. Mode of Access: https://archive.org/stream/principlesofimpe00impe/principlesofimpe00impe_djvu.txt (Last Access: 31.08.2019)

17. Proceedings of the colonial conference 1887. [Electronic resource] / Internet Archive. Mode of Access:https://archive.org/stream/proceedingsofcol00colo_1/proceedingsofcol00colo_1_djvu.txt (Last Access: 30.08.2019)

18. Proceedings of the colonial conference 1894. [Electronic resource] / Internet Archive. Mode of Access:: https://archive.org/stream/cihm_03400/cihm_03400_djvu.txt (Last Access: 30.08.2019)

References:

1. Hleb, M. (2003). Brytanskaya ymperskaya ydeya vo vtoroj polovyne XIX veka: osnovnye napravlenyya y dynamyka razvytyuua. *Belorus. zhurn. mezhdunar. prava y mezhdunar. Otnoshenyj*, 2, 65–70.

2. Hrudzynskij, V.V. (1996). *Na povorote sud"by: Velykaya Brytanyya y ymperskyj federalyzm (poslednyaya tret" XIX – pervaya chetvert" XX vv.)* / V. V. Hrudzynskij. Chelyabinsk: Chelyab.hos.un-t.

3. Zapotoc"kyj, M.M. (2019). Akt pro Brytans"ku Pivnichnu Ameryku 1867 r.:uxvalennyya j osnovni polozhennyya. *Hileya: naukovyj visnyk*, K. : «Vydavnyctvo «Hileya», 3, 64–67.

4. Kovaleva, E. H. (2009). Ymperskaya problematyka v Brytanyu v 80-e hody XIX veka. *Al"manax sovremennoj nauky y obrazovany. Voronezh: Yzdatel"stvo «Hramota», 1, 88–90.*

5. Polyuxovych, O. V (2015). «Tyahar biloyi lyudyny» v XXI st.: mazoxizm chy spokutuvannyya vynu?!. *Aktual"ni problemy vitchyznyanoyi ta vsesvitn"oyi istoriyi. Naukovi zapysky Rivnens"koho derzhavnoho humanitarnoho universytetu*, 26, 188–190.

6. Saukova, E.S. (2015). Lyha ymperskoj federacyy: «novij ymperyalyzm» y avstralyjskyj federalyzm (1884-1887). *Polytycheskiye kul"tury na Vostoke y Zapade: vzhlyad yz Sybyry : Vseros. nauch. konf. Yrkutsk*, 140–144.

7. Symonenko, E.S. (2010). *Kanada y Velykobrytanyya: opyt ymperskoj oboronnoj yntehracyy (konec XIX - nachalo XX v.)* / E. S. Symonenko. Vladyvostok: Yzdatel"stvo Dal"nevostochnoho unyversyteta.
8. Yakovyuk, V. I. (2014). Koncepciya «impers"koh federalizmu» ta yiyi rol" u modernizaciyi Brytans"koyi imperiyi. *Derzhavne budivnyctvo ta misceve samovryaduvannya: zb. nauk. pr, X.:* Pravo, 28, 95–103.
9. Burgess, M. (1995). *The British Tradition of Federalism* / M. Burgess. Madison : Dickinson ; L. : Leicester.
10. Grant, G. M. *The case for Canada*. Retrieved from: https://archive.org/stream/caseforcanada00impe/caseforcanada00impe_djvu.txt
11. Fleming, S. (1884). *England and Canada* / S. Fleming. Monreal: Dawson brothers, publishers.
12. *Imperial Federation League in Canada: rules and constitution*. Retrieved from: https://archive.org/stream/cihm_07501/cihm_07501_djvu.txt
13. Maclean, G. R. (1958). *The Imperial Federation Movement in Canada 1884–1902: phd thesis*. Durham : Duke Univ.
14. McGoun, Arch. *Federation of the Empire*. Retrieved from: https://archive.org/stream/cihm_09487/cihm_09487_djvu.txt
15. Morris, E. (1885). *Imperial federation : a lecture for the Victorian Branch of the Imperial Federation League_28 Aug 1885*. Melbourne: Victorian Review.
16. *Principles and rules of the Toronto branch on the Imperial federation league in Canada*. Retrieved from: https://archive.org/stream/principlesofimpe00impe/principlesofimpe00impe_djvu.txt
17. *Proceedings of the colonial conference 1887*. Retrieved from: https://archive.org/stream/proceedingsofcol00colo_1/proceedingsofcol00colo_1_djvu.txt
18. *Proceedings of the colonial conference 1894*. Retrieved from: https://archive.org/stream/cihm_03400/cihm_03400_djvu.txt

Mykhailo Zapototskyi, PhD student
Ivan Franko National University of Lviv
Lviv, Ukraine

BRITISH “IMPERIAL FEDERALISM” IN THE VISION OF CANADIAN “LOYALISTS” AT THE END OF XIX CENTURY

Abstract. *The article is devoted to the vision of the Canadian political elites of British "imperial federalism" concept, which resonated with the British Empire in the second half of the nineteenth century. This concept appeared in the circles of British politicians and public figures and, in the long run, should become a federal alliance between the colonies and the United Kingdom. Canada, which at that time was a full-fledged state entity, offered its own vision on this issue. The Canadian political elites, most of whom were supporters of a close relationship with the United Kingdom (the so-called "loyalists"), expressed broad support for the British Crown and a close alliance with Britain. In this article the author draws attention to the concept of "imperial federalism" and its origins, highlights the views of Canada's major political figures who have expressed their thoughts about the imperial federation, and focuses on discussions about the vision of the future alliance of Canadian politicians. Separately analyzed are the colonial conferences of the late nineteenth century, which became the platform for solving colonial problems. They gave the opportunity to the Canadian "loyalists" to express their own position on the activity mechanism of the Imperial Federation in the future. The emergence of the idea of federalization of the British colonial system in the second half of the nineteenth century became a reaction to the outdated*

colonial system of the United Kingdom, which required updating and optimization of its work. This idea was geopolitical in its nature, because it was the result of the loss of a dominant position in the world colonial system by the United Kingdom and a desire to reclaim its former positions. The Canadian Loyalists' vision of the concept of British "imperial federalism" is a clear example of Canadian politicians' attitudes toward Britain at the end of the 19th century. It was to endorse the British idea by making its own adjustments to the future imperial federal system of the British Empire. The very concept of "imperial federalism" did not find its realization throughout the political debate, and its alternative was the imperial conferences that were held throughout the XX century. It was imperial conferences that served as a platform for solving common colonial problems and facilitated closer ties between the Metropolia and the colonies.

Key words: *imperial federation, political elites, league "loyalists", Canada, dominion, colonial conferences.*

Надійшла до редколегії 07.08.2019